

Savivaldybių žinios

LIETUVOS SAVIVALDYBIŲ ASOCIACIJA

Nr. 7 (743)

2016 m. kovo 5 d.
Kaina 0,65 euro cento
Išėina šeštadieniais

LIETUVA NUO A IKI Z

ELEKTRĖNAI: svarbiausia – sukurti aplinką, patrauklią savivaldybės gyventojams 4–5 p.

Apie pasiektus rezultatus ir artimiausius planus dalijasi pernai 55-metį atšventusios Elektrėnų savivaldybės meras Kęstutis Vaitukaitis ir kiti vadovai

Romo Gurklio nuotr.

Oro uosto skolas padėjo įveikti verslas

Miesto meras A. Visockas pasigenda oro uosto situacijos valstybinio matymo _____ 6 p.

K. Miškinienė: „Neužkraukime atsakomybės vien socialiniams darbuotojams“ _____ 7 p.

Seniūno kasdienybė – bendravimas su žmonėmis

Liudvinavo seniūnės Jolantos Maceikienės pirmųjų darbo mėnesių patirtys _____ 14 p.

Itin draugiška aplinka svetimybėms – grėsmė lietuvių kalbai

Šilutės rajono savivaldybės kalbos tvarkytojos Vitos Stulgienės žvilgsnis _____ 15 p.

ELEKTRĖNAI: svarbiausia – sukurti aplinką, patrauklią savivaldybės gyventojams

1999 m. spalį Lietuvos heraldikos komisijos patvirtinto Elektrėnų herbo mėlyname fone – trys žaibai, kurie simbolizuoja energetikos galią. Abipus žaibų esančios auksinės aštuonkampės žvaigždės simbolizuoja kaimus. Apatinė žvaigždė simbolizuoja miesto vietoje buvusius kaimus, o viršutinė – dabartinį miestą. Simbolių kalboje aštuonkampės žvaigždės reiškia kūrybą ir derlingumą.

Elektrėnų savivaldybė – viena jauniausių šalyje, tačiau per savo gyvavimo metus įgijusi įvairiapusės patirties ir suformavusi sėkmingos savivaldybės įvaizdį. 2015 metais Elektrėnų savivaldybei buvo ypatingi: paminėtos Elektrėnų miesto 55, Elektrėnų parapijos 25 metų sukaktys, Elektrėnuose pirmą kartą vyko „Rally Elektrėnai 2015“, Pasaulio jaunimo ledo ritulio čempionatas, taip pat įvairūs tradiciniai renginiai. Savivaldybės pasiekimai įvertinti šalies mastu: žurnalo „Veidas“ paskelbtame Lietuvos savivaldybių reitinge Elektrėnų savivaldybė – pirmoje vietoje iš 60 savivaldybių. Pagal Lietuvos laisvosios rinkos instituto atliktus tyrimus Elektrėnų savivaldybė užėmė 34 vietą. Tarp 30 geriausių Lietuvos merų yra ir Elektrėnų savivaldybės meras Kęstutis Vaitukaitis, užėmęs 17 vietą.

Apie nuveiktus darbus ir planus mintimi dalijasi Elektrėnų savivaldybės vadovai.

Merą KĘSTUTIS VAITUKAITIS

Elektrėnų savivaldybės tarybą esu išrinktas penktą kadenciją, meru – ketvirtą, tačiau šie tiesioginiai merų rinkimai, gyventojų išreikštas pasitikėjimas dar labiau įpareigoja nuvilti savo krašto žmonių lūkesčių.

Esame puikioje geografinėje vietoje, pusiaukelėje tarp Vilniaus ir Kauno, apsupti gražios gamtos, turime per 100 ežerų ir vienas didžiausių Lietuvoje Elektrėnų marias. Mieste veikia atnaujinti Ledo rūmai, investicijų ir atnaujinimo laukia baseinas.

Neturime galimybių konkuruoti su kurortinio miesto statusą turinčiomis savivaldybėmis, kurios orientuotos į atvykstantį turizmą, todėl manau, kad svarbiausia mums sukurti tokią aplinką, kurioje pirmiausia būtų gera gyventi mūsų savivaldybės gyventojams. Džiaugiuosi, kad pagaliau po beveik 15 metų pavyko tesėti pažadą Vievio bendruomenei. 2015 m. atidaryta Vievio miesto turgavietė ir sutvarkytos viešosios erdvės. Vidaus reikalų ministro įsakymais paskelbus tikslines teritorijas, į kurių sąrašus patenka Elektrėnų ir Vievio miestai, atsirado galimybė gauti papildomų ES investicijų tolesnei kompleksinei plėtrai. Praėjusiais metais vyko įvairūs aptarimai su administracijos specialistais, visuomene dėl 2014–2020 m. ES investicijų finansavimo laikotarpiu planuojamų įgyvendinti projektų, kurie pagerintų gyventojų gyvenimo kokybę, paskatintų ekonomikos augimą, darbo

viėtų kūrimą, padidintų savivaldybės patrauklumą. Bendra investicijų suma – per 17 mln. eurų.

2016 m. Elektrėnuose planuojama sutvarkyti centrinę miesto aikštę, skverus, įrengti mažosios architektūros elementus ir apšvietimą, rekonstruoti pėsčiųjų ir dviračių takus Rungos ir Taikos gatvėse, jungiančius miesto žiedinį dviračių taką, ir įrengti universalią aikštę. Įgyvendinus projektą „Elektrėnų marių pakrančių, paplūdimio ir daugiabučių namų kiemų sutvarkymas, šiose teritorijose įrengiant bendruomeninę, aktyvaus laisvalaikio infrastruktūrą“, būtų praplėsta miesto poilsio zona prie vandens ir daugiabučių namų kiemų, įrengiant bendruomeninę aktyvaus laisvalaikio infrastruktūrą. Taip pat planuojama įgyvendinti projektą „Buvusio „Vaikų pasaulio“ (atrakcionų ir pramogų parko) konversija į viešąją rekreacinę teritoriją (didinant teritorijos patrauklumą investicijoms ir verslo plėtrai)“. Vievio mieste bus įgyvendintas projektas „Vievio miesto kompleksinė plėtra“. Planuojama sutvarkyti nenaudojamas patalpas Semeliškių gatvėje ir teritorijos viešąją erdvę. Paplūdimyje planuojama įrengti pėsčiųjų takus, sutvarkyti pakrantę, įrengti mažosios architektūros elementus, žaidimų aikšteles vaikams. Taip pat bus atnaujinta centrinė miesto aikštė ir Vilniaus g. dalis, numatoma socialinio būsto plėtra. 2014–2020 m. ES investicijų laikotarpiu iš lėšų, skirtų regionų plėtrai, bus remontuojamos savivaldybės teritorijoje esančios ikimokyklinio ir mokyklinio ugdymo, sveikatos įstaigos, kultūros paveldo objektai, gerinama susisiekimo ir socialinių paslaugų infrastruktūra, tvarkomos vandens tiekimo ir nuotekų sistemos ir kita. Planuojama pradėti įgyvendinti projektus „Elektrėnų miesto vietos veiklos grupės vietos plėtros strategija“ ir „Elektrėnų savivaldybės vietos veiklos grupės 2015–2023 m. kaimo vietovių vietos plėtros strategija“.

Tikiuosi, kad, bendromis pastangomis įgyvendinus užsibrėžtus tikslus, naudą pajus visi savivaldybės gyventojai, o miestas taps patrauklus naujakuriams ir svečiams.

**Mero pavaduotojas
ARVYDAS
VYŠNIAUSKAS**

Nuo 2015 metų man patikėtos mero pavaduotojo pareigos. Į Elektrėnų savivaldybės tarybą esu išrinktas ketvirtą kadenciją. Man teko dirbti ir meru, ir administracijos direktoriumi.

Praėjusiais metais vienas reikšmingiausių darbų yra 2012–2015 metų Elektrėnų savivaldybės bendrojo ugdymo mokyklų, vykdančių formaliojo švietimo programas, bendrojo tinklo pertvarkos plano vykdymas. Nuo 2015 metų rugsėjo 1 dienos Elektrėnų mokyklą-darželį „Pasaka“ pertvarkius į lopšėlį-darželį, Elektrėnų „Ažuolyno“ pagrindinėje mokykloje sukomplektavus pradinės klases, Elektrėnuose buvo išspręstas vietų trūkumas ikimokyklinėse ugdymo įstaigose, patenkinti beveik visi tėvų prašymai. Šiuo metu sudaryta darbo grupė, kuri rengia 2016–2020 metų Elektrėnų savivaldybės bendrojo ugdymo mokyklų, vykdančių formaliojo švietimo programas, bendrąjį tinklo pertvarkos planą. Tikslas – sureguliuoti mokinių skaičių klasėse, racionaliai ir tikslingai panaudoti mokinio krepšelio lėšas.

Vienas šių metų planų yra tęsti projektą, kurį įgyvendinus Elektrėnų ir Vievio miestuose bus pastatytos vaizdo stebėjimo kameros. Tai puiki galimybė padidinti gyventojų saugumą, užtikrinti viešąją tvarką, vykdyti nusikalstamumo prevenciją.

**Administracijos
direktorius
VIRGILIJUS PRUSKAS**

Administracijos direktoriaus pareigos visų pirma man reiškia atsakomybę kompetentingai vykdyti viešojo administravimo funkcijas. Siekdamas pagrindinio savivaldybės uždavinio – tenkinti vietos gyventojų poreikius, ieškau būdų, kaip užtikrinti administracijos darbuotojų veiklos ir paslaugų teikimo kokybę. Kad gyventojai galėtų tvarkyti reikalus arčiau gyvenamosios vietovės, daugiau funkcijų deleguoju seniūnijoms. Šiuo metu intensyviai vykdomi paruošiamieji darbai 2014–2020 m. ES finansuojamų projektų etapui. Laukia didelis iššūkis užtikrinant bendrojo finansavimo lėšų poreikį iš savivaldybės biudžeto, nes tik turint nuosavą indėlį yra galimybė gauti ES investicijų. Elektrėnų ir Vievio miestuose bei kaimiškosiose seniūnijose planuojame įgyvendinti projektus, kurie pagerins gyvenimo kokybę ir sąlygas.

Svarbu, kad administracijos darbe būtų optimaliai naudojami žmogiškieji ir materialiniai ištekliai, atsakingai vykdomos savivaldybės ūkinė ir finansinė veiklos. Sieksiu užtikrinti viešojo valdymo institucijų veiklos ir priimamų sprendimų skaidrumą.

**Administracijos
direktoriaus
pavaduotojas
JONAS GRYBAUSKAS**

Į savivaldybę atėjau dirbti iš verslo, tačiau Elektrėnų savivaldybės tarybos veikloje esu ne naujokas. 2015 metais tapus administracijos direktoriaus pavaduotoju, teko nemažai darbų atlikti sporto srityje. Siekiant didinti sportinį vaikų užimtumą, veiksmingai panaudoti turimas sporto bazes, mažinti sporto įstaigų finansines ir administracines sąnaudas, didinti trenerių skaičių, buvo likviduota Elektrėnų savivaldybės sporto mokykla ir VšĮ Elektrėnų sporto, turizmo ir pramogų centras, įsteigiant Elektrėnų savivaldybės sporto centrą. Nuo 2015 mokslo metų pradžios naujoje įstaigoje yra suburtos sporto grupės, kurių užduotis siekti aukšto sportinio meistriškumo. Šiose grupėse treniruojasi ledo ritulio, greitojo čiuožimo, kanojų ir baidarių irklavimo bei dziudo sportininkai.

Džiugu, kad 2016 metais bus pradėta tvarkyti apleista Elektrėnų miesto stadiono teritorija ir kitos fiziniams aktyvumui tinkamos erdvės, toliau tvarkomi Ledo rūmai ir aplink esanti vieša atvira erdvė. Esu įsitikinęs, kad atlikus darbus bus sudarytos geresnės sąlygos savivaldybės gyventojams aktyviai leisti laisvalaikį ir fiziškai tobulėti.

Kovo pradžioje vartus atvers Šiaulių laisvoji ekonominė zona su naujai įrengta infrastruktūra verslui vystyti. Šiaulių LEZ'o išskirtinumas – šalia veikiančias Šiaulių oro uostas. Gaila, kad savivaldybės įmonė Šiaulių oro uostas išgyvena ne pačius geriausius laikus.

2015 metų paskutinėmis dienomis miesto taryba iš Privatizavimo fondo skyrė 415 tūkst. eurų Šiaulių oro uosto veiklai. Šiomis lėšomis įmonė padengė savo skolas ir išsigelbėjo nuo galimo veiklos sustabdymo. Galimybė padėti savo įmonei įveikti skolų našta miesto savivaldybei atsirado tada, kai metų pabaigoje UAB „Vaiteksa“ privatizavo dalį pastato Aido g. 16 A ir operatyviai pervedė lėšas į Privatizavimo fondą.

„Galima sakyti, kad verslas išgelbėjo verslą. Turėjome vienintelę galimybę skirti lėšų oro uosto veiklai – Privatizavimo fondą, kuris nuo 2016 m. sausio 1 d. jau yra panaikintas. Privatizuojamas objektas teikė vilčių išsaugoti oro uostą, tačiau spaudė laikas. Galia tik padėkoti verslininkams už geranoriškumą ir operatyviai perves lėšas“, – padėtį komentavo miesto meras Artūras Visockas. Miesto vadovas pabrėžė, kad Šiaulių oro uostui nėra keliamas tikslas generuoti didžiulius pelnus. Ši įmonė reikalinga tam, kad aplink ją kurtųsi verslas. Oro uostas kuria pridėtinę vertę ką tik įrengtai Šiaulių laisvajai ekonominei zonai. Sustabdyta oro uosto veikla būtų buvusi prasta žinia potencialiems investuotojams.

Oro uosto direktoriaus pareigas laikinai einantis Algirdas Ulčinas aiškino, kad įmonės veiklai grėsmę kėlusios skolos susidarė už perono einamąjį remontą ir tarptautinio oro uosto infrastruktūros gerinimo darbus. Kaip tikino laikinasis oro uosto vadovas, tarptautinio oro uosto efektyvi veikla priklauso nuo investicijų į civilinės aviacijos infrastruktūros (perono, riedėjimo takų priežiūros) atnaujinimą, aviacinio saugumo priemonių įsigijimą, darbuotojų kvalifikaciją. Sėkmingai vykdydama savo veiklą, 2003–2014 m. savivaldybės įmonė panaudojo šiems tikslams savo uždirbtas apyvartines lėšas – 5 mln. 100 tūkst. litų (1 mln. 467 tūkst. eurų).

Nuo 2009 iki 2013 m. Šiaulių oro uostas dirbo sėkmingai ir nuosekliai didino perkrautų krovinių skaičių tonomis. 2013 m. Šiaulių oro uostas perkrovė 28 proc. daugiau oro krovinių nei Lietuvos oro uostų krovinių vidurkis. Vykdydamas ICAO (Tarptautinė civilinės aviacijos organizacija)

reikalavimus užtikrinti privalomą orlaivių saugumą, Šiaulių oro uostas uždirbtas apyvartines lėšas investavo į einamąjį remontą ir infrastruktūros gerinimo darbus.

Prieš penkerius metus keleivių terminalui įrengti pagal Šengeno reikalavimus iš Šiaulių miesto savivaldybės buvo gauta garantija 350 tūkst. litų (100 tūkst. 667 eurų) paskolai paimti. Šios paskolos likusią dalį įmonė turi gražinti iki 2016 m. kovo pabaigos.

Pastaruosius dvejus metus tarptautinis Šiaulių oro uostas patiria didelių ekonominių sunkumų, kai dėl geopolitinių ir komercinių priežasčių nuo 2014 m. gerokai sumažėjo skrydžių.

Dar praėjusios kadencijos Šiaulių miesto tarybos patvirtintame Savivaldybės strateginiame veiklos plane buvo numatyta Šiaulių oro uosto infrastruktūrai vystyti skirti 500 tūkst. eurų. Kadenciją baigianti Šiaulių miesto taryba savo planų nevykdė, tokiu būdu susikaupusi didelė skola iš esmės reiškė įmonės bankrotą.

Po savivaldos rinkimų susiformavus naujai valdančiajai koalicijai, buvo skirta 60 tūkst. eurų valstybinio veterinarijos posto baigiamiesiems darbams oro uoste atlikti, kurie buvo užbaigti praėjusių metų pabaigoje. Toks postas leidžia importuoti ir eksportuoti gyvūnines ir negyvūnines kilmės maisto produktus. Veterinarijos postu jau gali naudotis įmonės, kurios eksportuoja arba importuoja šios rūšies krovinius. A. Ulčinas atkreipė dėmesį, kad Šiaulių įmonė yra pirmasis oro uostas Lietuvoje, turintis tokios kategorijos veterinarijos postą.

Meras A. Visockas pasigenda Šiaulių oro uosto situacijos valstybinio matymo, tarsi Šiauliai – ne valstybės dalis. Dažnai galima išgirsti poziciją, kad Šiaulių oro uostas yra savivaldybės įmonė ir savivaldybės reikalas užtikrinti jos veiklą. Savivaldybė deda dideles pastangas, kad civilinis Šiaulių oro uostas gyvuotų ir sėkmingai bendradarbiautų su šalia veikiančiu kariniu aerodromu. Praėjusių metų spalį savivaldybės įmonės Šiaulių oro uosto veiklai vystyti Vyriausybės nutarimu buvo perduota teritorija, kuri anksčiau priklausė šalies kariuomenei, ir nekilnojamasis turtas, kuris buvo įmonės valdomas pagal panaudos sutartį. Šiai teritorijai vystyti ir pritaikyti aviacinei veiklai toliau bus ieškoma investicijų.

GYVENTOJAI PASISAKO UŽ ALKOHOLIO VARTOJIMO

EDITA JONAITYTĖ

DRAUDIMĄ MASINIUOSE RENGINIUOSE

Sausio 28–vasario 19 dienomis Joniškio rajono savivaldybės administracijos Kultūros ir viešųjų ryšių skyrius atliko gyventojų apklausą dėl masinių renginių organizavimo be alkoholinių gėrimų. Gyventojai interneto svetainėje buvo kviečiami atsakyti į klausimą „Ar manote, kad reikia uždrausti vartoti alkoholinius gėrimus masinių renginių metu?“. Jeigu atsakymas teigiamas, respondentų dar buvo prašoma konkrečiai įvardyti renginius, kurių metu, jie mano, reikėtų uždrausti vartoti alkoholį.

Nuomonę savivaldybės interneto svetainėje pareiškė 69 respondentai. Be to, per vieną rajono kaimo bendruomenės susirinkimą buvo išdalyti lapeliai, kuriuose susirinkusieji pareiškė savo nuomonę. Gauta 16 atsakymų.

Apklausos rezultatai – 75 proc. (40 internetinės apklausos dalyvių ir 11 bendruomenės narių, 1 atsakymas gautas el. paštu) atsakė

„Taip“ ir tvirtina, kad reikia uždrausti masiniuose renginiuose vartoti alkoholinius gėrimus, o 23 proc. (12 internetinės apklausos dalyvių, 4 bendruomenės nariai) mano priešingai. Dalis respondentų, pasisakę už tai, kad reikia drausti alkoholio vartojimą, įvardijo ir konkrečius renginius. Dažniausiai minima Joniškio miesto dienos šventė ir Žagarės vyšnių festivalis, kaimo bendruomenių festivalis Kirnaičiuose, rajono Meno (dainų) šventė, Žemės ūkio mokyklos organizuojamas mugės, „Superfiestos“ šventė, Joninės.

Savivaldybei respondentai siūlo nesuteikti paramos tiems renginiams, kuriuose bus vartojamas alkoholis. Užfiksavus renginyje alkoholio vartojimo atvejus, kitais metais siūloma neišduoti leidimo organizuoti renginį. Į visuomenės nuomonę bus atsižvelgiama rengiant tarybos sprendimo projektą.

KAUNAS PRISTATO NOVATORIŠKĄ PROGRAMĄ „INICIATYVOS KAUNUI“

Kauno miesto savivaldybė keičia nevyriausybinių organizacijų (NVO) ir bendruomenių finansavimo tvarką. Lėšos bus skiriamos pagal teikiamus projektus, kuriais bus sprendžiamos įvairios Kauno problemos. Programai „Iniciatyvos Kaunui“ pateiktus projektus vertins nepriklausomi išorės ekspertai. Pasak specialistų, tai padės depolitizuoti šį procesą.

„Ši programa – tai naujas požiūris į nevyriausybines organizacijas kaip į lygiavertes partneres. Mūsų siekis – įtraukti kuo daugiau NVO į miesto problemų sprendimą, deleguoti tam tikras funkcijas ir atsakomybę. Tai yra didelio pokyčio pirmas etapas. Šiais metais nustatinėdami prioritetus rėmėmės senąja tradicija, kad jie nustatomi pagal socialines sritis. Kitas etapas – nustatyti problemas ne pagal sritis, bet pagal seniūnijas“, – teigė Kauno miesto tarybos Valdymo ir bendruomenių plėtojimo komiteto pirmininkė Rasa Šnapštienė.

KAIP VEIKS PROGRAMA?

Programą „Iniciatyvos Kaunui“ sudaro šešios sritys – bendrosios gyventojų kultūros ugdymas, miesto įvaizdžio stiprinimas, visuomenės sveikatos stiprinimas, NVO ir miesto bendruomenės įgaulinimas, socialinių paslaugų plėtra ir kūno kultūros bei sporto plėtojimas. Pirmiausia bus skelbiami kvietimai organizacijoms siūlyti iniciatyvas ir teikti projektus. Vėliau bus administracinis vertinimas – tai patikrinimas, ar paraiška teisingai užpildyta ir atitinka reikalavimus, o toliau – ekspertų kompleksinis vertinimas pagal prioritetines sritis. „Tuomet komisija savivaldybės administracijos direktoriui teiks rekomendacijas dėl lėšų skyrimo projektams, kuriuos atrinko ekspertai. Labai svarbu tai, kad šiuo modeliu depolitizuosime projektų vertinimą“, – kalbėjo Kauno miesto tarybos Sveikatos ir socialinių reikalų komiteto pirmininkas Darius Razmislevičius.

„Šiuo metu Kaune veikia daugiau nei 600 nevyriausybinių organizacijų. Šie žmonės yra arčiausiai kauniečių ir geriausiai žino miesto problemas. Neabejoju, kad kauniečiai pajus programos „Iniciatyvos Kaunui“ naudą“, – pabrėžė Kauno savivaldybės Nevyriausybinių organizacijų tarybos pirmininkė Ona Balžekienė.

NAUJAS POŽIŪRIS

Pasak Kauno jaunimo reikalų tarybos pirmininkės Monikos Simaškaitės, NVO jau seniai laukė, kada pasikeis projektų teikimo sistema ir požiūris į nevyriausybines organizacijas. Dabar iniciatyvos ir idėjų kupinos organizacijos galės įgyvendinti daugiau projektų. Šiomet jų gali būti daugiau

nei šimtas. „Programa tikrai įdomi, demokratiška. Svarbu, kad ši programa yra depolitizuota ir mažiausiai biurokратиška. Viešosios konsultacijos taip pat didelis plusas. Savivaldybės administracija ir projektų vykdytojai turi būti vienodai suinteresuoti projektų sėkme. Kalbant apie šią programą, Kaunas tikrai atrodo novatoriškas. Neteko girdėti, kad kitos šalies savivaldybės darytų kažką panašaus“, – apie naująją programą kalbėjo politologas Algis Krupavičius.

Bendras programos biudžetas šiemet sudaro 3,6 mln. eurų. Tai 25 proc. daugiau nei praėjusiais metais. Šiemet ketinama įgyvendinti daugiau nei šimtą projektų.

K. MIŠKINIENĖ: „NEUŽKRAUKIME ATSAKOMYBĖS VIEN SOCIALINIAMS DARBUOTOJAMS“

Socialiniai darbuotojai ir jų padėjėjai nesijaučia saugūs teikdami pagalbą rizikos šeimoms. Socialinių paslaugų srities darbuotojos žūti darbo vietoje Kelmės rajone, vaikų nužudymas socialinės rizikos šeimoje Kėdainių rajone dar labiau išryškino, kad socialiniai darbuotojai tapo sistemos įkaitais. Darbu su rizikos šeimomis šiuo metu Lietuvoje yra įsteigtos 766 pareigybės. Vienas socialinis darbuotojas vidutiniškai dirba su 14–17 šeimų. Jiems trūksta saugumo priemonių, mokymų.

„Visą atsakomybę už tai, kas nutinka šeimose, norima perkelti socialiniams darbuotojams. Ar tai teisinga? – spaudos konferencijoje „Išlaisvinkime socialinį darbuotoją iš rizikos gniaužtų“ retoriškai klausė Seimo Socialinių reikalų ir darbo komiteto pirmininkė Kristina Miškinienė. – Trūksta tarpžinybinio bendradarbiavimo, metodikų, kad dirbtų ne tik socialiniai darbuotojai, bet ir kitų sričių atstovai: sveikatos, policijos, švietimo. Turi būti dalijamasi patirtimi. Jei nepradėsime kalbėti apie šeimą, šviečiamąją veiklą, kaip atskirti tikrąsias vertybes, kaip auklėti vaikus, niekada neišbrisis iš tos situacijos. Turi būti visos bendruomenės susitelkimas.“

Socialinio darbo studijos šiandien tapo labai nepaklausios. Baiminamasi, kad tokios studijos neišnyktų. „Pastebime, kad Vilniaus universitete į socialinį darbą studentai stoja nenoriai. Dar prieš kelerius metus buvo 80 stojančiųjų, o praėjusiais metais – vos devyni. Tai rodo visuomenės požiūrį į socialines problemas ir jų sprendimą“, – spaudos konferencijoje teigė Vilniaus universiteto Ekonomikos fakulteto Teorinės ekonomikos katedros vedėjas prof. Romas Lazutka.

Pasak Lietuvos socialinių darbuotojų asociacijos prezidentės Rasos Laiconienės, socialinio darbuotojo kasdienybė, deja,

niekam neįdomi. Problemos susikaupė dėl darbu nepatrauklios aplinkos, neigiamo visuomenės požiūrio, mažo atlyginimo.

Norėdama įvertinti esamą padėtį, Lietuvos savivaldybių asociacija atliko 54 savivaldybių apklausą. Savivaldybės imasi iniciatyvos – pasirašo bendradarbiavimo sutartis su policija, pirminės asmens sveikatos priežiūros įstaigomis, įgyvendinamos „Priklausomybės nuo alkoholio mažinimo programos“. Užkrečiančios gerąją praktika iniciatyvos ėmėsi Panevėžio rajono savivaldybė, atrinkusi 65 šeimoms, kurioms reikia nuolatinės socialinių darbuotojų kontrolės. „Girtaujama, smurtaujama dažniausiai ne darbo valandomis, o tuomet, kai socialiniai darbuotojai jau nedirba. Panevėžio rajone parodyta iniciatyva realiai veikia jau ir kitose savivaldybėse: formuojamos mobilios komandos, keičiamas darbuotojų darbo laikas, pavyzdžiui, ne nuo 8 iki 17 val., bet nuo 10 val. iki vėliau, – kalbėjo Lietuvos savivaldybių asociacijos patarėja socialiniais klausimais Audronė Vareikytė. – Išskyla ir kitų problemų – ribotas darbuotojų darbo laikas, reikia sudaryti slenkančią darbo grafiką, mažinti vienam socialiniam darbuotojui tenkančių rizikos šeimų skaičių iki 8–10 šeimų, pagaliau trūksta ir pačių darbuotojų.“

Po spaudos konferencijos Seimo Socialinių reikalų ir darbo komitetas, Lietuvos socialinių darbuotojų asociacija ir Lietuvos savivaldybių asociacija surengė diskusiją, kurioje savivaldybių socialiniai darbuotojai, tiesiogiai dirbantys su rizikos šeimomis, kartu su valdžios atstovais, akademinės bendruomenės mokslininkais turėjo galimybę išdėstyti savo mintis ir požiūrį, ko reikėtų, kad pagerėtų teikiama pagalba šeimoms.

Apibendrinus diskusiją siūloma:

1. Tobulinti teisinę bazę.
2. Užtikrinti būtinos informacijos apie šeimą gavimą.
3. Gerinti kompleksinių paslaugų bendruomenėje prieinamumą (ypač kaimo vietovėse).
4. Stiprinti prevencinį darbą.
5. Didinti socialinės rizikos šeimų atsakomybę.
6. Užtikrinti socialinių darbuotojų darbo saugą ir pagerinti darbo sąlygas.
7. Keisti socialinių darbuotojų kompetencijų tobulinimo tvarką.

BENDRAVIMAS SU ŽMONĖMIS

Jolanta Maceikienė Liudvinavo seniūnijos (Marijampolės savivaldybė) seniūne pradėjo dirbti tik praėjusių metų spalio 6 d. Tad kol kas, pasak jos, nespėjo pajusti, kad trūktų kokių laisvių ar įgaliojimų. „Kol kas man svarbiausia su kasdieniais darbais susitvarkyti“, – nusijuokia seniūnė.

DARBAI, NELAUKIANTYS RYTOJAUS

Liudvinavo seniūnijoje jai daug kas pažįstama. Seniūnijoje (Buktos k.) gyvena nuo 1987 m., 1989 m. baigė Želsvos pagrindinę mokyklą, vėliau mokėsi Kazio Borutos gimnazijoje (anksčiau – Kazio Borutos vidurinė m-kl.). Nuo 2000 m. Želsvos pagrindinėje mokykloje 15 metų dirbo mokytoja, ketverius metus buvo Buktos seniūnaitijos seniūnaitė. „Kai sužinojau, kad laimėjau konkursą seniūnės pareigoms eiti, nelengva buvo atsiveikinti su auklėtiniais. Jie šiemet dešimtukai. Nemažai buvo emocijų, – jau pokalbio pradžioje prisimena dar nenutolusį pedagogės darbą. – Nemaža seniūnijos gyventojų dalis – mano buvę mokiniai, jų tėvai, mano pačios klasiokai, grupiokai, bet buvo neramu, kaip mane žmonės priims seniūnės pareigose. Esu jiems dėkinga už draugiškumą, kurį patyriau jau pirmosiomis darbo seniūne dienomis. Liudvinavo seniūnijos žmonės labai geri ir nuoširdūs. O tai labai gerai nuteikia visiems darbams.“

J. Maceikienės teigimu, jau pirmosiomis darbo dienomis labai daug laiko reikėjo skirti bendravimui su žmonėmis, reikėjo padėti rasti sprendimus jiems rūpimais klausimais. Juk į seniūniją žmonės ateina vedami pačių įvairiausių rūpesčių. „Ne viską, ko pageidauja gyventojai, galime padaryti, nes kartais tam trūksta ir galimybių, ir lėšų. Todėl labai svarbu tinkamai susiplanuoti darbus, ką ir kada darysime. Man tai naujas darbas, tad esu dėkinga savo kolegoms. Jie man labai padeda, ir kasdien

jaučiu jų palaikymą. Didelės pagalbos sulaukiu iš bendruomenių pirmininkų. Seniūnijoje turime 11 bendruomenių. Daug padeda ir seniūnaičiai. Ir seniūnaitijų turime 11, bet tai nereiškia, kad turiu 22 pagalbininkus. Kai kurie dirba ir seniūnaičiais, ir bendruomenių pirmininkais“, – pasakoja seniūnė.

PASTEBI IR PADEDA

Pasak seniūnės, bendruomenės pirmininkų ir seniūnaičių pagalbą ji junta įvairiose srityse. Jie pirmieji pastebi, kas sulūžo, ką reikia sutvarkyti, kam reikia skubiai padėti. Ypač didelę jų paramą seniūnija junta sprendžiant socialines problemas. Kaip ir kiekvienoje seniūnijoje, yra labai įvairių žmonių. Tarp jų yra ir kenčiančių materialinius nepriteklius, neturinčių socialinių įgūdžių, negalinčių pasirūpinti savimi. Kas vyksta tokiose šeimose, pirmiausia ir pastebi tie, kurie yra arčiausiai, o pastebėję ieško būdų, kaip padėti. „Per šalčius kartu su seniūnijos specialistais važinėjome pas vienišus vyresnio amžiaus seniūnijos gyventojus. Žiūrėjome, ar turi kuo namus apšildyti, ką pavalyti. Reikalui esant ir kurą, ir maisto produktus vežėme. Vieną neturintį gyvenamosios vietos įkurdinome Marijampolės nakvynės namuose, – apie nesenus darbus pasakoja J. Maceikienė. – Gerai, kad kaimynai geranoriški. Pamatę, kad reikia pagalbos, ir patį žmogų paragina jos ieškoti, ir seniūnijai praneša.“

Seniūnei neretai tenka gyventojams pabūti tarpininke. Seniūnijoje įgyvendinami vandentvarkos ir gatvių apšvietimo projektai. Vyresnio amžiaus žmogui neretai kyla daug klausimų, daug abejonių, o pasiklausti nedrįsta. Rasti atsakymą padeda seniūnė. Tik neretai prieš tai reikia nemažai laiko sugaišti, kol išsiaiškini, kas žmogui neaišku.

BENDRUOMENIŲ INDĖLIS

Gražiai sutvarkytas Liudvinavo miestelio parkas: įrengti takeliai, apšvietimas, žaidimų aikštelės. Tai buvęs dvaro parkas. Pastatai sunyko, o parkas išliko. Parke yra slėnis, kuriame vyksta visos miestelio šventės. Kiekvienais metais Liudvinave rengiame tradicinę Šv. Liudviko – trijų dienų šventę. Pirmoji diena skirta sportui, antra – teatrui, trečią vyksta šventosios mišios, o po jų – įvairūs koncertai. Ne tik seniūnijos gyventojai, bet ir iš čia kilę ar pažįstamų turintys žmonės tomis dienomis suvažiuoja į Liudvinavą. Labai didelis bendruomenių indėlis į seniūnijos gyvenimą yra jų įgyvendinti projektai. Seniūnė pabrėžia, kad visos pastatus turėjusios bendruomenės įsirengė bendruomenių namus. Ir nors aktyvumo netrūksta nei vienai iš 11 bendruomenių, bet dirbant nevienodomis sąlygomis negali būti vienodos rezultatas. Turinčios kur susirinkti bendruomenės ir renginių daugiausia suorganizuoja, ir kitokių veiklų daugiau sugalvoja. „Beveik visos bendruomenės ir vaikų žaidimų aikštelės įsirengė. Jų nėra tik ten, kur nepavyko surasti tam reikalingo sklypo, – bendruomenių veiklą apžvelgia seniūnė J. Maceikienė. – Želsvos kaimo bendruomenė nuolat teikia projektus nacionalinei paramai gauti, jau įgyvendinti penki projektai. Bendruomenės planuose – Želsvos parko sukūrimas. Pernai jie įsirengė lauko treniruoklius ir žaidimų aikštelę. Buktos kaimo bendruomenė pasitelkdama projektus susitvarkė parką, išleido knygą „Pažinkime Buktą ir jos apylinkes“. Labai aktyvi ir Liudvinavo miestelio bendruomenė.“

Seniūnijoje jau dešimtmetį per šventes džiugina „Žaltyčio“ šokių kolektyvas, Liudvinavo laisvalaikio salėje įsikūręs teatras „Žalias sodas“. Paskutinis jų darbas – spektaklis pagal kraštiečio rašytojo Kazio Borutos romaną „Mediniai stebuklai“.

Seniūnijos rūpestis – graži ir tvarkinga aplinka. Nors seniūnei dar neteko rūpintis viešųjų erdvių šienavimu ir priežiūra, bet pavasarį juk jau ne už kalnų. Vien seniūnijos parkai ir žalieji plotai užima apie 22 ha. Pavasarį reikės juos išvalyti, vasarą šienauti. Pagrindiniai seniūnijos pagalbininkai yra visuomenei naudingus darbus už gautas pašalpas atliekantys asmenys ir pagal viešųjų darbų programą dirbantys darbininkai.

Seniūnė tikisi, kad aktyvios bendruomenės imsis ir verslumą skatinančių projektų. Kiekviena jų puoselėja skirtingas idėjas. Ir dabar seniūnijoje dirba nemažai sėkmingų verslininkų. Seniūnijoje nemažai besiverčiančių iš žemės ūkių, turime keletą stiprių ūkininkų. Plėtojasi mėsos perdirbimo, gyventojų aptarnavimo verslai. Veikia keturios žemės ūkio bendrovės, kuriose dirba nemažai seniūnijos gyventojų.

LIUDVINAVAS

Liudvinavo seniūnijos šiaurinė dalis siekia Marijampolės miestą. Šalia miestelio yra du ežerai – Liudvinavo ir Paežerėlių. Didžiausias seniūnijos ežeras – Žaltytis (380 ha), paskelbtas ornitologiniu draustiniu.

Netoli Buktos gyvenvietės įkurtas Buktos botaninis draustinis. Padovinio vakariniame pakraštyje yra Padovinio piliakalnis. Į pietvakarius nuo Liudvinavo stūkso to paties pavadinimo piliakalnis, dar vadinamas Lapiakalniu.

Liudvinavo miestelis įkurtas XVIII a. pradžioje. 1715 m. pastatyta pirmoji bažnyčia. 1719 m. Augustas II leido Lietuvos didžiajam etmonui Punios seniūnui Liudvikui Pacui statyti miestą ir suteikė jam Magdeburgo teises. Pagal Liudviko Paco vardą naujasis miestas buvo pavadintas Liudvinavu.

1993 m. Avikilų kaime monsijoro V. Kazlausko iniciatyva atidaryti „Vaiko tėviškės namai“.

Šalia Liudvinavo esančiame Kūlokų kaime yra rašytojo Kazio Borutos tėviškė.

Naujienos kaime – kopylstulpis kunigui Juozui Zdebskiui atminti.

2011 m. Liudvinavo miestelyje įrengta Šešupės krantinė ir muzikinis fontanas.

ITIN DRAUGIŠKA APLINKA SVETIMYBĖMS – grėsmė lietuvių kalbai

VITA STULGIENĖ

Šilutės rajono savivaldybės kalbos tvarkytoja

Lietuvių kalba prastėja, šiuursta ir nyksta. Esu iš tos grupės žmonių, kurie įžvelgia grėsmę lietuvių žemei, tautai ir kalbai. Tą pastebiu kasdieniniame savo darbe, vartydama spaudą, žiūrėdama televizorių, bendraudama su kolegomis ar kitais žmonėmis.

Niekai neįsivaizduoju iš galvos Nyderlandų kalbos mirimo pavyzdys, negi netolimoje ateityje priimant į darbą bus egzaminuojama, ar pilietis moka valstybinę kalbą tokiu pat lygiu kaip užsienio. Vadinasi, reikalavimai mokėti gimtąją kalbą yra tokie pat, kaip reikalavimai mokėti užsienietišką. Panašiai elgėsi ir mūsų prezidentė, svetimą kalbą iškėlus aukščiau už gimtąją ir egzaminavusi ministrus užsienio kalbos. Neiškentusi viena ministrė prasitarė, kad tokio pažeminimo jai dar nebuvo tekę pajusti. Pažeminimo lietuvių ar lietuvių kalbos. Tai vienas ryškesnių neigiamų globalizacijos pavyzdžių Europos Sąjungoje, užuomina, kad reikės susitapatinti su kita kalba.

Mes ir patys nepajuntame, kaip svetimos kalbos įtaka keičia mūsų kalbą, įpročius, mąstymo būdą, ugdo kitokį kalbos pojūtį. Pavyzdžiui, ne vienerius metus kalamas į galvą svetimos kalbos posakis „vynioti į vatą“ galėtų būti pakeistas lietuviškais: „akis dumti, apgaudinėti, slėpti tiesą, išsisukinėti, nutylėti kai ką, uodegą sukti, miglą pūsti, jautį už uodegos sukti“ ir kitais, bet dažnai vartojamas tas vatos vyniojimas rodo, kad kalbantieji iš tiesų pripratę nutylėti tiesą, sukčiauja ar akis dumia, todėl tikroms mintims paslėpti sakomos išmoktos atmintinai frazės, kad mažai kas suprastų tikrovę, suvyniotą į vatą. Paplitęs pasakymas „maža nepasirodys“, kurio tikslė reikšmė tik nuspėjama, ką tai galėtų reikšti: gal „kinkų virpėjimą“ ar „tenkantį kinkų drebinimą“, bet šnekamojoje kalboje „maža nepasirodys“ tarytum rodo madingą kalbėjimo stilių. Keistas gąsdinimas „statyti ant blakstienų“ taip pat galėtų būti keičiamas vaizdingesniais: „iškeikti į šuns dienas, niekinti, išdėti į šuns dienas, gauti austi“. Susidaro toks įspūdis, kad išmokus svetimų posakių modernėjama, tampama stilingais, pritaipusiais prie

aplinkos, nes nuo taisyklingos kalbos „stogas važiuoja“, ji juk nėra prestižinė.

Nuvalkioti svetimi vertiniai išstumia vaizdingus žodžius ir lietuviškus frazeologizmus. Net viešojoje erdvėje mėgstama pamėgdžioti nusikaltėlių žargoną: teko pajusti svetimą gėdą, kai garsaus dienraščio žurnaliste Knygos, kalbos ir spaudos atgavimo dieną viešai gyrėsi, kad tą dieną „perspauna“ visus savo renginius, – „perspauna“, kurį galima pakeisti daugybe tikslių žodžių. Iki šiol nesuprantu, su kuo žurnalistai nori susitapatinti primityvindami savo kalbą.

Kartais atrodo, kad žmonėms, baigusiems aukštuosius mokslus, lietuvių kalba tarsi atgrasi, visai nerūpi ar neįdomi. Neseniai informacinių technologijų specialistas labai nusistebėjo, kai pagyriau jį pranokusią žmoną, išleidusią naują knygą. Žmogus nuoširdžiai pasakė: „Matai, kokį tu čia žodį sugalvojai „pranoko“. Tada nusistebėjau aš. Dar keisčiau atrodė, kai atlikus specialistams kalbos seminarą, kuriame visi garsiai tardami mokėmės kirčiuoti žodį „dokumentas“, iškart po to tikslųjų mokslų specialistas dešimtis kartų ištarė šį žodį netaisyklingai. Bet pastebėjau, kad angliškų žodžių jis gerai kirčiavo.

Neatsilikia ir vietinė spauda nuo šiuolaikiško kalbos stiliaus, mėgsta rašyti „džin“, pvz., „valdžiai džin“. Juk valdžios abejingumui nusakyti galėtume daug vaizdingiau sugalvoti: „valdžiai nors papūšk“ ir t. t.

Neprarusius kalbos nuovokos lietuvius stebina aukščiausių politikų nušvitimas ar praragėjimas, juk daugelis dabar sako „mano matymu, aš matyčiau“ lyg kokie aiškiaregiai ar ekstrasensai (vertinys iš anglų kalbos „see“) – vietoj „aš manyčiau, aš galvoju, mano supratimu, mano manymu“. Žurnalistų nuolat kartojamas „galvos skausmas“ populiarus tapo ir valdžios atstovų. O jau tas žodis „pasimeta“: visi visur pasimeta net smulkmenose, pasimeta detalėse, pasimeta įstatymuose, skaičiuose vietoj „sutrunka, išsigąsta, nežino, nesuigaušo“ ir kt. Vaikai dažnai pasimeta minioje ar „Maximoje“, gal daugelis kalbančiųjų grįžta į vaikystę, kai mamos sakydavo „nepasimesk plažė“.

O koks smagus žodelis „veža“, dažnai vartojamas tarp televizijos žvaigždžių, kuris tuoj jaukia įsi- taisyti o politikų burnose. Juos taip pat „tai veža“. Susidaro toks įspūdis, kad kuo prastesni, nuvalkiotą žodį pasakys viešojoje erdvėje, tuo bus populiarnesnis, lyg taisyklingos lietuvių kalba žodžiai „įkvepia, uždega, jaudina, pakelia“ jau nebereikalingi.

Vis žurnalistų klausinėju, ar jie taip susitapatina su liudimi rašdami ir cituodami žargoną ir nuvalkiotus tarptautinius žodžius: „grojo skarbonkės“, „yra kaip yra“, „turimas geras laikas“, „perspauna“, „klebonas reketuoja parapijiečius“, o kodėl negalėtų būti lietuviškai „klebonas apiplėšinėja“ ar sugalvotas kitas vaizdingas tikslus žodis, kuris sujaudintų, negi rašoma tik buikai prastuomenei, kuri nepajęgi pajusti žodžio galios. Bet žmonės tą žodžio galią vis dėlto pajunta. Neseniai visi savivaldybės laikraščiai sumirgėjo antraštėmis: „Tu mums kaip rakštis subinėje“. Ir šį vaizdingą liaudies posakį paleido ne kas kitas, o tarybos narė, gimnazijos lituanistė iškilmingoje salėje prie garbingų Seimo narių ir vietos vadovų Lietuvinių vilties premijos apdovanojimo šventėje. Kartais nuo žodžio nežinai, ar juoktis, ar verkti. Salėje daug kas juokėsi. Buvo skaudu, užjaučiau jauną apdovanojamą menininką, norėjau jo atsiprašyti už tą mokytoją. Tikiu, kad laureatui šie žodžiai nepakirps drąsių sparnų, nenorėčiau to išgirsti iš savo mokytojo. Prie vaizdingos kalbos neprikibsi, tik tas sveikinimas gali išlikti atminty kaip rakštis subinėje.

„Pagal drabužį sutinkam – pagal kalbą palydim“, – sako mūsų liaudis. Šiuo metu mūsų drabužiai permelyg puošnūs ir įdomūs, visa Lietuva apsirūpinusi iš padėvėtų drabužių parduotuvių, bet juk tai dar nereiškia, kad ir mūsų vidus, ir mūsų kalba turi būti nušiusi ir nudėvėta.

Mečislovo Ščepavičiaus pieš.

